

BUDAPESTI HIRLAP

Előfizetési árak: Egész évre 14 frt, félévre 7 frt, negyedévre 3 frt 50 kr., egy hónapra 1 frt 20 kr.

Megjelenik mindennap, hetőn és ünnep után való napon is.

Előzetések, apróhírdetések fővételnek József-körút 5. sz. a. utcai helyiségünkben is.

Főszerkesztő és laptulajdonos:

Rákosi Jenő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII., Rökk Szilárd-utca 4. sz.

Hirdetések nonpareille számítással díjszabás szerint.

Egyes szám ára helyben 4 kr., vidéken 5 kr.

Előzetések, apróhírdetések fővételnek József-körút 5. sz. a. utcai helyiségünkben is.

Budapest kormánya.

Budapest, apr. 30.

Valamikor egy város, Róma, uralkodott három világrészen; manapság London öt világrészen uralkodik; Páris csak Franciaországon, Bécs Ausztrián sem; kívánjuk, hogy Budapest legyen magyar minden ízében s hatalmas központja nemcsak Magyarországnak, hanem a Duna mentén fekvő egész területnek, kereskedelmében kiható messze földön, politikailag erős vára a szabadságnak, a civilizációnak és Magyarország állami önállóságának. Nagy nemzeti fővárosoknak illetően hivatást oszt gyakran a világtörténet.

Ezt csak úgy érhetik el, ha polgáraikban erős a nemzeti önérzet, a politikai törekvés és a teremtő vállalkozás. Budapest polgáraiban vannak ily erények, ezek fejlesztik városunkat, de még távol vagyunk a céltől.

Városokat nem csinálhat meg a kormány, sem rendeletekkel, sem intézetekkel s nem sikerült felülről építeni nagy várost; ezért nem lettek világvárosokká sem Washington, sem Szent-Pétervár. Az élet alkotja meg központjait, ha az emberek teljesítik kötelességeiket. A kormányok protekciója bár nagy értékű legyen, nagyobb becses bir a városok önkormányzata, hogy felvirágozzanak. Így Budapestet nem királyaink építették, mint a császárok Bécsét és nem minisztereink intézke-

dései növesztették nagyra, ezek csak hozzájárultak, hogy a polgárok tevékenysége élesztessék s meghozza gyümölcseit, a városi hatóság pedig a polgárok akarata szerint igazgassa ezeknek ügyeit s mozdítsa elő javát.

Egy negyedszázad mult el azóta, hogy Magyarországnak fővárosa van. Azelőtt itt három város volt. Budapest egyesítése óta roppant változáson mentünk át. Egész Európában a legnagyobb fejlődést aránylag Budapest jelen kora mutathatja fel. Oroszlán része ebben a városi hatóságnak van, polgármestereknek, tanácsnak, közgyűlésnek, hivataloknak. Bármennyi kifogást lehet okosan tenni a fővárosi adminisztráció ellen, az eredmények igazolják, hogy nagy munkát végzett s nagy feladatot oldott meg. Ezért a városházán vezérlő férfiakat elismerés és hála illeti meg polgártársaik és minden jó hazafi részéről. A fővárost megmagyarosították, megnagyobbították, középületekkel és közintézményekkel ellátták, iskolákról, iparról, kereskedésről gondoskodtak és messzelátó politikával nagyszabásu műveket létesítettek. A dolog természetéből következik, hogy a nagy város közigazgatása sem maradhat vissza fejlődésében s ez egyik oka, a miért a polgárok joggal panaszkodhatnak a főváros adminisztrációjára, hogy ócska, rozsdás s munkáját jól végezni képtelen. A szervezetben van a főhiba, mert az elavult.

Hibás a fővárosi törvény s abban a bizottság szerkezete. Nem tiz kerületnek kellene lenni, hanem legalább husznak, mikor a három budai kerület összevéve sem ér fel a legnagyobb budapesti kerülettel, a Józsefvárossal. A virilisták intézménye itt egészen hibás, az országgyűlési választásoknak a városi kerületekkel összefüggése párt-és klikk-uralmat teremtett. A főpolgármesteri intézmény fölösleges. Három polgármester helyett elég lenne kettő. Ujra osztályozni kellene az ügyeket, szorosabbra fűzni a viszonyt városi hatóság és rendőrség között. Decentralizálni a közigazgatást, mely végből végre valahára eljutottunk az *elüljáróságok szervezéséhez*.

E kérdés foglalkoztatja most élénken a hivatalnoki és polgári köröket. Már régen belátta Kamermayer és sürgette az elüljáróságok reformját, de a tanács tervével a klikkek uralkodásán hajótörést szenvedett. Hieronymi megtörte az ellenszegülést és törvénybe iktatta a reformot, mely javítás azonban csak részleges és csupán kezdet. Kár, hogy a pártpolitika és a klikkek befolyása itt is ártott, mert a kerületeket egészen újra kellett volna beosztani és nem meghagyni. De ez esetben legalább öttel szaporítani kellett volna az elüljáróságok számát s ezt ellenezték a kormánypárti polgári körök, valamint költségkimelésből a tanács is. Megmaradt tehát a tiz kerület, de szé-

les hatáskörrel felruházott tiz új eljárást nyert kvalifikált főnökök vezetése alatt. A polgárok magánügyeit s a helyi közigazgatás főbb teendőit át helyezték ez eljárásokba, melyek hivatva lesznek jövőre kevésbé bürokratikus, gyorsan, a helyszínén s a személyek és ügyek alaposabb ismeretével szolgálni a köznek és a magánfeleknek.

Meg fognak-e felelni a várakozásnak az új eljárások, nagyrészt attól függ, kiket fognak megválasztani elüljárókká. Nem fogunk személyekről nyilatkozni, senki mellett, vagy ellen. A hivatalnok körök érdeke, hogy csupa hivatalnok választassék meg, nemcsak a szakképzettség okáért, de főleg az előléptetésért. A polgári körök felfogása, hogy az ő bizalmi embereiket állítsák ama hivatalok élére, melyek az önkormányzati teendők sokaságát s a polgárok ügyes-bajos dolgát intézni fogják. Mindkét felfogás jogos s kizárólag mértékadó egyik sem lehet. A hivatal nem jogcím a bizalomra s a bürokratikus gyakorlat nem biztosítéka a képességnek; viszont a bizalom, mely zártkörű társaságok pajtáskodásából, vagy politikai pártcélokból ered s a választásoknál korteskedéssel érte cél, a jó adminisztráció mértékének nem tekinthető. De mivel az önkormányzat igen becses s a polgárerények kifejtésére nélkülözhetetlen, szabad választás nélkül pedig önkormányzat nincs, következésképp a polgárok belátására kell biznunk, hogy akár a városi hivatalnokok közül, akár más kvalifikált egyének köréből csak becsületes tehetséges, munkaképes s a kormányt vezetni tudó tekintélyes férfiakat fog a közgyűlés elüljáróknak megválasztani.

Lelkiismeretes választás a jelszavunk. A személy magában hordja tehetségét, jelöltek személyiségét kell te-

hát megbírálni s összehasonlítva a legjobbakat megválasztani. Azután pedig hozzá kell látni az elüljárósági hivatalok szervezéséhez, hogy jövő évben már teljes működésben legyenek.

Ha pedig ősszel a közgyűlés fele új választás alá kerül, akkor tessék igazán megrostálni a polgároknak a fórumon, hogy kiket akarnak Budapest szenátusába ültetni. Mert e szenátus fogja választani a konzulokat is.

Budapest, apr. 30.

A főrendiház május 5-én, szombaton, délelőtt 10 órakor ülést tart, a melyben tárgyalás alá veszi a kereskedelmi szerződésekről szóló törvényjavaslatokat. — A főrendiház bizottságai közül a naplóbiráló bizottság május hó 5-én, szombaton, délelőtt háromnegyed 11 órakor, az igazoló bizottság pedig ugyancsak szombaton délelőtt fél 11 órakor tart ülést. Tanácskozásának tárgyai: A főrendek jegyzékének folytatólagos kiigazítása és Széchenyi Bertalan gróf vagyoni képesítését szorgalmazó kérvényének elintézése.

A nemzeti párt ma esti értekezletén az örökösödési eljárásról szóló törvényjavaslatot általánosságban elfogadta. Holnap délután fél 7 órakor a párt ismét értekezletet tart.

Az állami anyakönyvek. A képviselőház pénzügyi bizottsága Széll Kálmán elnökle alatt tartott mai ülésében tárgyalás alá vette az állami anyakönyvekről szóló törvényjavaslatot. Az elnök fölemlíti, hogy a javaslat a Háznak még két bizottságához, a közigazgatásihoz és igazságügyihez is utasítva lévén, a Ház intenciója kétségkívül az volt, hogy a pénzügyi bizottság leginkább a pénzügyi terhek szempontjából vegye a javaslatot bírálat alá. Pulszky Ágost előadó ismertetvén a javaslatnak pénzügyi jellegű rendelkezéseit, kiemeli, hogy az állami anyakönyvezés összes költségeit részletesen kidolgozott tervek alapján körülbelül 840.000 forintban számították ki.

Hieronymus miniszter utal arra, hogy a javaslat lényeges átdolgozását az tette szükségessé, hogy időközben a házassági törvényjavaslat a képviselőház elé terjesztetett s a Ház által elfogadtatott. A költségek legnagyobb részben átmeneti jellegűek, mert az adminisztráció reformjának, jelesen a községi reformnak keresztülvitele után rendelkezésre

fognak állani azok a hivatalos közegek, a kik az anyakönyveket vezetni fogják. Részletesen ismerteti azután az állami anyakönyvezés szervezésének kidolgozott előzetes tervezetét s a szervezet előrelátható kiadási szükségletét, kimutatván, hogy a költségek minden valószínűség szerint nem fogják, legalább jelentékenyen, túlhaladni a 800,000 frtot.

Falk Miksa: Ha a kivitel abban a keretben fog mozogni, melyet a miniszter ismertetett, minden aggodalom nélkül megszavazza pénzügyi szempontból is a javaslatot. Helfy azt tartja, hogy a külön anyakönyvi felügyelők mellőzhetők. A törvényjavaslatot különben készséggel elfogadja.

A bizottság ezek után általánosságban s az igazságügyi bizottság módosításával részleteiben is elfogadta a javaslatot.

A főrendiház és a polgári házasság.

— A bizottság jelentése. —

Budapest, apr. 30.

A jelentés, melylyel a főrendiház harmas bizottsága a házassági jogról szóló törvényjavaslatot a plénumnak elfogadásra ajánlja s a melyet Czorda Bódog, a kir. kuria másodelnöke szerkesztett, így szól:

Jelentése a főrendiház közjogi és törvénykezési, pénzügyi s közgazdasági és közlekedésügyi bizottságának a „házassági jogról” szóló törvényjavaslatra.

A házassági jog egyik kiegészítő része a polgári anyagi törvénykönyvnek, a melynek kidolgozására és előterjesztésére már az 1848. XV. t.-c. utasította a minisztériumot.

Kiváló fontossággal bír az anyagi magánjognak eme része annál fogva, mert a házasság intézménye alapját, forrását képezi a családnak s ennek körében a családtagok kölcsönös jogainak és kötelezettségeinek, a személyi állapotnak, a törvényes örökösödésnek és a személyi s dologi jogviszonyok egész sorozatának. Szabványai szükségképp kihatnak a társadalom és az állam életének tágas terére, még a közjogra is.

A házasság intézménye e szerint a társadalmi és állami jogrendnek intézménye s annak, mint ilyennek, rendezésére csak az állam törvényhozó hatalma van hivatva.

Hogy pedig ez a jogi intézmény rendeltetésének — az egész társadalomra és államra kihatóan — megfelelhessen: kell, hogy minden állampolgárt egyaránt kötelező egységes állami jogképp szabályoztassék, tekintet nélkül osztály- és vallásfelekezeti különbségre. Ez posztulátuma a jogegyenlőségnek és a vallásfelekezetek egyenjogúságának is.

De nem elég, hogy a jogegység csak a törvényben nyerjen kifejezést: érvényesülni kell annak a jogéletben is, érvényesülni pedig csak akkor fog, ha házassági jogügyekben a bírások